

Ordnett.no - et tiårseftersyn

Deth Theilgaard, Liisa Deth

Published in:
LexicoNordica

Publication date:
2015

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Deth Theilgaard, L. D. (2015). Ordnett.no - et tiårseftersyn. *LexicoNordica*, 22, 263-280.

LEXICONORDICA

22 · 2015

SPROGLIGE VARIETETER I
NORDISKE ORDBOGSRESURSER

SÆRTRYK

NORDISK FORENING FOR LEKSIKOGRAFI

LexicoNordica 22 · 2015

Sproglige varieteter i nordiske ordbogsresurser

Hovedredaktører

Henrik Lorentzen

Emma Sköldberg

Redaktionskomité

Christian Becker-Christensen

Sturla Berg-Olsen

Annika Karlholm

Mariann Skog-Södersved

Ásta Svavarsdóttir

© 2015 LexicoNordica og forfatterne

Omslag og sats: Laurids Kristian Fahl

Trykt hos: Tarm Bogtryk a-s, Danmark

LexicoNordica trykkes med økonomisk støtte fra

Nordplus Nordiske Sprog

ISSN 0805-2735

ISSN 1891-2206 (online)

Indhold

Henrik Lorentzen & Emma Sköldberg

Sproglige varieteter i nordiske ordbogsressurser9

Tematiske bidrag

Torben Christiansen & Lars Trap-Jensen

Om slangudtryks flygtighed – i sproget og i ordbøgerne..... 17

Ruth Vatvedt Fjeld

Språklige varieteter eller språklige rariteter?

Om bruk av valgfrie former i norsk bokmål 35

Carsten Hansen

Beskrivelsessproget i *Ordbog over Dansk Talesprog*..... 57

Inger Schoonderbeek Hansen

Fællesdanske og dialektale ord i *Jysk Ordbog*.....77

Charlotta af Hällström-Reijonen

Finlandssvenska i SAOL och andra ordböcker99

Carl-Erik Lundblad

Sydsvenska dialektordböcker och en sydsvensk

dialektdatabas..... 117

Toril Opsahl

Kan ord i bruk bli ord i bok? Urbane ungdomsvarieteter

i framtidige ordboksressurser 131

Lars Törnqvist

Nordiska dialekt- och slangordböcker på Internet..... 151

Ikke-tematiske bidrag

Zakaris Svabo Hansen

Færøske ordbøger i 2000-tallet..... 173

Anmeldelser

Jón Hilmar Jónsson

Begrepenes sammensatte verden..... 187

Peter Stray Jørgensen

Slangordbogen. Dansk slang og dagligsprog

– underholdning eller seriøs ordbog? 205

Annika Karlholm

Ordbok över Finlands svenska folkmål som nätresurs 213

Jaana Puskala

Finska *Kielitoimiston sanakirja* fritt tillgänglig på nätet..... 227

Margunn Rauset

Tungtvegande ny bokmålsordbok? 243

Liisa Deth Theilgaard

Ordnnett.no – et tiårseftersyn 263

Meddelelser

Henrik Hovmark

Nyt fra bestyrelsen for Nordisk Forening for Leksikografi 285

Halldóra Jónsdóttir

Rapport fra den 13. Konference om Leksikografi i Norden,
København 19.-22. maj 2015..... 289

Nina Martola & Caroline Sandström

Kristina Nikula 1943–2014..... 297

Redaktionelt.....300

Ordnett.no – et tiårseftersyn

Liisa Deth Theilgaard

Ordbogstjenesten Ordnett.no, <www.ordnett.no>,
Kunnskapsforlaget 2004-.

1. Indledning

Ordnett.no er Kunnskapsforlagets ordbogstjeneste på nettet. Tjenesten blev lanceret første gang i april 2004 med fem ordbøger til norsk og engelsk. Ordnett.no har altså eksisteret i godt ti år, så jeg går ud fra, at alle børnesygdommene er overstået, og at der har været lejlighed til at reagere på feedback fra brugerne og forbedre uheldige valg med hensyn til funktionalitet og grænseflade. Ordnett.no er tidligere blevet anmeldt kort i *LexicoNordica* 15 af Ingunn Indrebø Ims (2008).

I min anmeldelse vil jeg primært koncentrere mig om Ordnett.no som digitalt ordbogsværktøj og i mindre grad om sproglige detaljer i selve ordbogsindholdet. Jeg har haft onlineadgang til alle ordbøger på Ordnett.no, så jeg har ikke haft lejlighed til at teste Ordnett Pluss offline eller appordbøgerne, og derfor gælder anmeldelsen kun browserversionerne.

Jeg har testet i perioden maj-juni 2015 primært på en pc med Windows 7 Enterprise, servicepack 1, i browseren Chrome i version 43.0.2357.124 m med en stor 27-tommerskærm, men også sporadisk på en bærbar pc med 12,5-tommerskærm, en iPad og en Android-telefon med 5-tommerskærm for at vurdere oplevelsen i mindre skærmmatemater.

2. Indhold

Ordnnett.no indeholder i dag 50 ordbøger fordelt på 10 sprog med hovedvægten på engelsk og norsk, men der er fx også ordbøger til russisk og kinesisk. Der er både ensprogede norske og tosprogede ordbøger fra Kunnskapsforlaget samt licenserede ensprogede fremmedsprogsordbøger fra udenlandske forlag som Oxford University Press, PONS, Le Robert og Larousse. Der er almensproglige ordbøger såvel som fagsproglige, fx inden for medicin, økonomi, teknik og jura – altovervejende til engelsk og norsk. Med hensyn til størrelse spænder de fra lommeordbøger (svensk, italiensk, portugisisk, russisk, kinesisk) over mellemstore (norsk, tysk, fransk, spansk) og til store ordbøger for professionelle (engelsk) og den historiske riksmålsordbog.

Dermed er langt størstedelen af Kunnskapsforlagets ordbogsportefølje tilgængelig på Ordnnett.no. Tilbage er der lommeordbøger til sprog som finsk, hollandsk og græsk, en række illustrerede ordbøger for børn og enkelte andre titler. Spørgsmålet er også, om de egner sig til publicering på Ordnnett.no. Når det gælder lommeordbøgerne, som primært er tænkt til rejsebrug, vil appudgaver til mobilen sikkert være en bedre løsning.

Indholdet er altså baseret på velkendte trykte ordbogsværker, der er gjort tilgængelige digitalt. Ordbøgerne har dermed også ret forskellig oprindelse mht. målgruppe, formål, indhold og redigeringsprincipper.

Ud over ordbøgerne indeholder tjenesten forskellige sprogværktøjer, en krydsordshjælper og quizzet.

Ordnnett.no er en betalingstjeneste, og man kan tegne abonnement på forskellig måde, både som privatbruger, institution og virksomhed. 1) Man kan tegne et rent onlineabonnement, hvor man har browseradgang til sine ordbøger, enten via computer, tablet eller mobiltelefon. Der er også lavet en særlig mobilvisning, som er tilpasset telefonens mindre skærm. 2) Man kan tegne et

kombineret online- og offlineabonnement, hvor man også får offlineadgang via programmet Ordnett Pluss på computeren. 3) Og endelig kan man købe appudgaver til de centrale sprog, så ordbøgerne kan bruges offline på mobilen.

Man kan købe adgang til ordbøger enten enkeltvis eller i forskellige pakker alt efter ens behov. Prisniveauet for privatbrugere ligger på 6-29 norske kroner pr. måned for en enkelt ordbog og 39 norske kroner for en ordbogspakke som Ordnett Basis, der indeholder norske ordbøger og en mellemstor engelsk tosprogsordbog. Hvis man tegner et årsabonnement, får man en rabat på ca. 15 procent eller to måneders abonnement. Til sammenligning koster en mellemstor engelsk-norsk/norsk-engelsk ordbog i appversion 147 norske kroner og i bogform ca. 400 norske kroner, så der er tale om et ganske højt prisniveau for et onlineabonnement. En enkelt-brugerlicens til erhvervskunder koster 1.000 norske kroner årligt for en pakke med norske ordbøger, en stor engelsk ordbog og to fagsproglige.

3. Målgrupper

Som det fremgår af bredden i indholdet, henvender Ordnett.no sig til en meget bred brugerskare. Ud fra reklamerne på forsiden, krydsordshjælperen og især lommeordbøgerne kunne det se ud til, at Kunnskapsforlaget anser privatmarkedet som den primære målgruppe. Men når man ser på de almensproglige ordbøger til norsk retskrivning, engelsk, tysk, fransk og spansk samt sprogværktøjerne og muligheden for login med personligt uddannelses-id og begrænset IP-adgang under eksamen, er det nok snarere skole- og uddannelsessektoren, der er den største kundegruppe, mens det professionelle erhvervsmarked med større fagsprogsbehov kun er dækket, når det gælder engelsk. Her findes der også konkurrerende tjenester fra firmaer som iFinger og Clue.

Ifølge Eek (2015) er der 3-400.000, der har adgang til Ordnett.no. I 2014 havde tjenesten ca. 10.500 besøg og 44.500 søgninger om dagen. Det svarer meget godt til det estimerede antal besøg per måned, som nettrafikanalysefirmaet SimilarWeb når frem til, idet de anslår, at Ordnett.no havde 280.000 månedlige besøg via computere pr. 1. marts 2015.

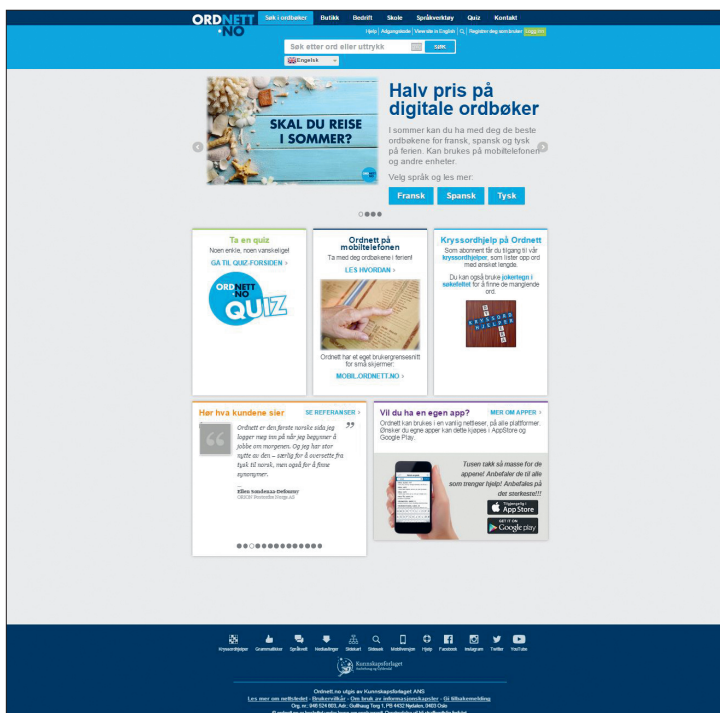
Udgiver	Site	Computerbesøg pr. måned pr. 1. marts 2015
Kunnskapsforlaget	ordnett.no	280.000
Norstedts	ord.se	290.000
Gyldendal	ordbog.gyldendal.dk	1.050.000
Ordbogen.com	ordbogen.com	1.750.000

Tabel 1: Månedlige besøg pr. 1. marts 2015 ifølge SimilarWeb.

Så hvis man sammenligner skandinaviske tosprogsordbogsudgiveres betalingstjenester på nettet på SimilarWeb, viser tabel 1, at Norstedts' ord.se i Sverige og Ordnett.no i Norge har omtrent lige mange besøg, men hvis man tager højde for Sveriges indbyggertal, har Norstedts relativt set halvt så mange brugere som Kunnskapsforlaget. De to tjenester er dog ikke helt sammenlignelige, idet ord.se kun indeholder 6 ordbøger. Til gengæld er der gratis adgang til en engelsk ordbog, hvilket burde give ekstra trafik. Det er på den anden side langt mindre end i Danmark, hvor de to udbydere Gyldendal og Ordbogen.com har henholdsvis små 4 og godt 6 gange så mange besøg. Så noget tyder på, at den digitale ordbogsbrug er mere udbredt i Danmark, selvom der i alle tre lande findes andre digitale alternativer i form af offline- og appversioner eller adgang via tredjepartstjenester. I Sverige er der fx Wordfinder til erhvervsmarkedet og Nationalencyklopedin til uddannelsesmarkedet. Endelig findes der en række gratis tjenester som bab.la (da.bab.la, sv.bab.la og babla.no), der nu er ejet af Oxford University Press.

4. Opbygning og design

Overordnet set fremstår sitet klassisk og grafisk enkelt. Det er holdt i blå og hvide farver med en gennemgående grå baggrundsfarve. Der er ingen distraherende eksterne reklamer. Når det er sagt, må jeg også sige, at der er mange detaljer i den grafiske præsentation, der ikke overholder sitets design. Det er ikke katastrofalt, men giver et urent æstetisk indtryk, som et forlag, der lever af grafisk produktion, burde have undgået. Det vender jeg tilbage til under de enkelte indholdselementer.

Figur 1: Ordnett.no før login.

Forsiden (figur 1) består af en mørkeblå topbjælke med logo til venstre og så fanebladsnavigation. Fanebladet Søk i ordbøger er standard, men derudover er der fanebladene Butikk, Bedrift, Skole, Språkverktøy, Quiz og Kontakt. Hvert faneblad har øverst en mellemblå topbjælke med link til hjælp, adgangskode, engelsk version, sitesøgning, registrering og en grøn loginboks til højre, og til venstre er der bortset fra i fanebladet Søk i ordbøger en brødkrummesti, så man kan se, hvor man er på sitet.

Fanebladene har en mellemgrå baggrund i et to- eller trespaltet format med et indholdsfelt i midten og en højrespalte med loginboks øverst. Eneste undtagelse er Quiz-fanen, der er enspaltet.

Nederst er der en bred, mørkeblå bundbjælke med ikonlink først til tre indholdssider under fanebladet Språkverktøy (krydsordshjælper, grammatikker og sprogviden), så til download af programmer, sideoversigt, sidesøgning (hvor linket fejlagtigt fører til sideoversigten), mobilvisning af sitet og endelig til diverse sociale medier. Derunder er der et firralogo, som linker til Kunnskapsforlagets hjemmeside, derunder igen fire tekstlink til oplysninger om sitet, brugervilkår, cookies og feedback og endelig adresse- og copyrightoplysninger.

Som bruger forventer man ikke at finde så mange informationer i en bundbjælke og slet ikke link til indhold. I mange tilfælde er der også tale om redundante link, fx til hjælp og sitesøgning. De kunne uden videre fjernes, hvilket ville give plads til de fire tekstlink, der står umotiveret midt i firmaoplysningerne, og som derfor er markeret uortodokst med understregning, lavere opacitet og blå farve, når linket aktiveres med markøren.

Fanebladet Søk i ordbøger har øverst en bred, mellemblå bjælke med et hvidt ordbogssøgefelt og en rullegardinmenu med sprogvvalg i midten. Indholdsfeltet er opdelt med en billedslider øverst med fire forskellige reklamebilleder og -tekster. Derunder fem hvide felter med hver sin farve til topkant og overskrift, som p.t. gør opmærksom på en video om sitet, kundeforbud, app-

udgaver af ordbøgerne og nyt indhold i form af quizzes og krydsordshjælper.

Når man logger ind, ændres indholdsfeltet i fanebladet, så der nu kun er tre hvide felter med oplysninger om mobilvisningen af sitet, en salgskampagne og kundeanbefalinger. Derudover er der kommet en højrespalte, der i en blå boks viser, hvem der er logget ind, og med to grønne linkbokse linker til Min side og Logud. Derunder er der endnu et hvidt felt med reklame for Ordnett.no og nederst et Facebook-felt, hvor man kan like sitet.

ORDNETT NO Søek i ordbøker Butikk Bedrift Skole Språkverktøy Quiz Kontakt

Du er her: ordnett.no / Butikk Hjelp Adgangskode View site in English

Butikk

- Norske ordbøker
- Engelske ordbøker
- Svenske ordbøker
- Tyske ordbøker
- Franske ordbøker
- Spanske ordbøker
- Italienske ordbøker
- Russiske ordbøker
- Portugisiske ordbøker
- Kinesiske ordbøker
- Fagordbøker
- Ordbokpakker

Kjøp ordbøker

Vi tilbyr 50 forskjellige ordbøker på 10 språk!

Finn ordbøkene du trenger i menyen til venstre. Ordbøkene er ordnet etter språk, og tospråklige ordbøker finnes under fremmedspråket (altså *Norsk-fransk ordbok* under Franske ordbøker).

Apper til mobil og nettbrett

Et abonnement på Ordnett.no gir deg muligheten til å bruke ordbøkene på både mobiltelefon og nettbrett. Men ønsker du en egen app for dette har vi flere å velge blant.

Les mer på [siden om mobil bruk av Ordnett](#).

Tilgang for flere brukere

Ønsker du tilgang for flere enn én bruker?

Gå til egne sider for [skoler](#) og for [bedrifter](#).

Bestselgere >>

Ordnett Basis
Fra kr. 39 pr mnd.
De grunnleggende ordbøkene for norsk og engelsk.
[Mer info og kjøp](#)

Stor engelsk ordbok
Fra kr. 29 pr mnd.
Den største og beste engelskordboken.
[Mer info og kjøp](#)

Liisa Theilgaard
[Min side](#) [Logg ut](#)

Handlekurv
Handlekurven er tom

Online eller offline?

Begge abonnementstypene gir deg tilgang til nøyaktig det samme innholdet.

Ordnett.no

Et online-abonnement gir deg tilgang fra hvilken som helst nettleier, enten du jobber på PC, Mac eller kanskje et lesebrett. Enkelt og greit – krever kun Internett-tilgang.

Ordnett Pluss

Ordnett Pluss fungerer både online og offline.

For å bruke Ordnett Pluss offline (uten Internett) må du laste ned og installere en egen programvare. [Les mer](#).

Figur 2: Fanebladet Butikk.

De næste tre faneblade Butikk, Bedrift og Skole knytter sig til salg. I fanebladet Butikk (figur 2) kan man købe enkeltbrugeradgang til ordbøgerne i en e-handelsløsning, mens de to andre informerer

henholdsvis erhvervskunder og uddannelsesinstitutioner og giver mulighed for at kontakte salgsafdelingen og få prøveabonnement og tilbud. Butikk-fanen adskiller sig grafisk fra de to andre ved at have en mindre fontstørrelse til overskrift og brødtekst og ingen underoverskrift, hvilket giver et lidt rodet indtryk. Bedrift-fanen har ingen undersider, og Skole har kun én (synlig) underside, så derfor vil jeg foreslå, at man samler dem under fanebladet Butikk.

Under fanebladet Språkverktøy finder man beskrivelser og link til fire undersider med minigrammatikker, sprogbrugsartikler, temaplancher og en krydsordshjælper.

Der er elementære minigrammatikker til bokmål, nynorsk og seks fremmedsprog, som man kan vælge fra en menu i venstre spalte. Grammatikkerne er meget forskellige, både med hensyn til omfang, indhold og præsentation. De fremtræder derfor som løsrivne tekster uden sammenhæng med det øvrige ordbogsindhold, selvom de, så vidt jeg kan se, er hentet fra de trykte ordbøger. Formidlingsmæssigt kunne der gøres meget for at præsentere indholdet mere overskueligt ved hjælp af layout og grafik. Især den engelske skiller sig grafisk ud, fordi teksten præsenteres i serifskriften Times New Roman i en ulæseligt lille punktstørrelse frem for som ellers i Arial.

Sprogbrugsartiklerne er oprindelig udgivet som Håndbok i norsk (Gundersen mfl. 1995), og man vælger artikler via venstre-menuen. Præsentationen af artiklerne er meget mere overskuelig end grammatikkerne. Hver artikel indledes med en kort beskrivelse af emnet, som er markeret grafisk med en lidt større skrift og i sort frem for mørkegrå – hvis brugeren ellers opdager det, for der er minimal forskel. Det burde markeres tydeligere. Igen er der tale om en (retro)digitalisering af en trykt tekst, som ikke er tæt integreret med ordbogsindholdet.

Temaplancherne er en række sort-hvide tegninger af ting og situationer og deres betegnelser på et fremmedsprog og norsk. De

er tænkt som hjælp til indlæring af ordforråd, og de findes til fire fremmedsprog, der vælges via venstremenuen. Hvert tema vises i en omløbende blå linkliste, og ved et klik positioneres siden ud for den ønskede temategning. Her bør formateringen af listen justeres, så venstremargin holdes hele vejen. Ideen er god til den store målgruppe af skoleelever, men det ville selvfølgelig være mere spændende, hvis der var farver og lyd som i Lexins billedtemaer, og hvis de var linket til ordbogsindholdet. Men det ville være ressourcetrævendende og i givet fald være bedst egnet til en ordbogstjeneste, der var specielt designet til denne målgruppe.

Endelig er der en enkel krydsordshjælper, som i modsætning til de andre værktøjer kun kan bruges, hvis man er abonnent. Her angiver man antallet af bogstaver fra 2-40 i en rullegardinmenu, taster de bogstaver, man kender, og så søges der i hen ved 600.000 norske ordformer, der findes på Ordnett.no og i Store Norske Leksikon. Resultatlisten vises som en linkliste med 25 resultater ad gangen. Ved et klik slår man artiklen op. Det længste ord, der giver match, er på 39 bogstaver og lyder *depersonalisasjonsderealisasjonssyndrom*. Desværre giver linket til Store Norske Leksikon ikke match, fordi der mangler en bindestreg, men det er en lillebitte detalje. Ordformerne er genereret automatisk, og det giver selvfølgelig indimellem uønskede resultater, som når en søgning på *a - - - - - e - - -* giver match som *addsjørnamentå*, som er en lydskriftgengivelse af *aggiornamento* i Fremmedordbok (2012), eller *abornnevdennj*, hvor kilden mangler spatium mellem to ord, eller som bøjningsformen *adamsdraktenes*, der ikke er belagt på nettet overhovedet, men som alligevel findes i Tanum (2015). På trods af det er jeg sikker på, at erfarne krydsordsløsere sætter stor pris på hjælpen.

Efter sprogværktøjerne kommer fanebladet Quiz, som indeholder 19 quizzes til fem sprog i forskellige sværhedsgrader. Man kan filtrere quizzene efter sprog, sværhedsgrad og type, eller man kan bladere gennem de tre sider. Efter hver quiz får man vist resul-

tatet og har mulighed for at dele det på fx Facebook. Quizzerne fungerer fint som underholdning. Jeg gætter på, at de har fået deres eget faneblad, fordi de er blevet tilføjet som nyhed på et tidspunkt, men derved får de unødigt stor prominens i forhold til det andet indhold. Enten ville jeg samle alt under Språkverktøy, eller også ville jeg samle krydsordshjælperen og quizzerne i et spilfaneblad. Krydsordshjælperen hører nemlig heller ikke rigtig hjemme under Språkverktøy, som har underrubrikken “Nyttige hjælpemidler til bedre språk”.

Endelig er der fanebladet Kontakt, hvor man kan kontakte supporten, salgsafdelingen og redaktionen.

5. Søgning og artikelvisning

5.1. Søgefunktion

Søgningen er inkrementel, så man får vist op til ti søgematch blandt opslagsordene i de valgte ordbøger, efterhånden som man taster i søgefeltet. Med piletasterne kan man vælge et af forslagene. Derved sparer man tid, og man kan også hurtigt se, hvis man taster forkert. Samtidig er det en god hjælp til brugere, der er usikre på stavningen.

Hvis man taster en søgestreng, der ikke giver match blandt opslagsordene, søges der automatisk i al tekst.

Det er også godt, at søgefunktionen kan håndtere alle håndte bøjningsformer for en del sprogs vedkommende, herunder bokmål og nynorsk, men ikke fx svensk og italiensk.

Til gengæld kan man ikke søge på nynorsk og få match i tosprogsordbøgernes bokmål. Dette ville ellers være en oplagt forbedring, og her kunne man tage udgangspunkt i bokmålsretskrivningsordbogen, som netop giver de tilsvarende ord på nynorsk. Når man søger på nynorsk i de engelske ordbøger, får man nem-

lig match i den engelsk-nynorske ordbog frem for i den bokmål-engelske ordbog.

Man kan også søge med jokertegnene * og ?, men med visse begrænsninger. Således kan man ikke søge med et jokertegn først og sidst i en søgestreng, og hvis søgestrengen begynder med et jokertegn, søges der kun i opslagsordene.

Det er også muligt at søge på flere ord, men flerordssøgninger fungerer dårligt, hvilket bl.a. hænger sammen med opmærkningen af data. Søger man fx på *finne ut* i engelsk, får man match i den tekniske ordbog, fordi denne og den økonomiske ordbog har lemmatiseret fraseverber. Her forventer man som bruger, at man i det mindste også får vist udtrykket i den norsk-engelske ordbog. Og søger man fx på *på slump* i engelsk, som ikke findes som opslagsord i nogen ordbog, bliver man præsenteret for 23 match i en fuldtekstsøgning, hvoraf de 21 er fra engelsk-norske ordbøger, som ikke kan siges at være de mest relevante match. Artiklen *slump* i norsk-engelsk vises først som det 13. match. Det må primært skyldes tre ting: 1) at der søges i begge retninger samtidig, dvs. både norsk-engelsk og engelsk-norsk, og 2) at udtryk ikke er opmærket som informationstype og derfor ikke kan gøres søgbare som (under)opslagsord og vises i resultatlisten. I stedet søges der i al tekst, og derved kan al norsk tekst give match, både udtryk, eksempler, oversættelser og metatekst. Og endelig 3) at resultatrækkefølgen ikke er optimal.

5.2. Resultater og resultatvisning

En enkel søgning på *bil* i engelsk giver 13 match, heraf 6 i norsk-engelsk, 4 i engelsk-norsk og 3 i engelsk i 9 forskellige ordbøger (se figur 3). Man bliver øverst gjort opmærksom på, at der også er søgt på *bile*, sikkert fordi *bil* er imperativform til det norske verbum *bile*:

The screenshot shows the ORDNETT.NO website with a search bar containing 'bil'. The results are categorized by source dictionaries on the left and listed in the center. On the right, there is a user profile for Liisa Theilgaard and a sidebar with additional search options.

Du fikk treff i:	13 treff i oppslagsord på bil
Stor norsk-engelsk (3)	Også søkt på bile Søk kun på bil
Teknisk norsk-engelsk (3)	bile n. a thick alkaline fluid that is secreted (Oxford Concise Medical Dictionary) <
Engelsk-nyorsk (1)	bile galle (Engelsk-norsk medisinsk) <
Oxford Dictionary of English (1)	bile (subst.) galle, vreide, sinne (Engelsk-nyorsk) <
Oxford Concise Medical Dictionary (1)	bile (subst.) broad axe, broad ax (Stor norsk-engelsk)
Oxford Dictionary of Science (1)	bile (verb) drive, travel by car (Stor norsk-engelsk)
Stor engelsk-norsk (1)	bile (subst.) galle, vrede, sinne (Stor engelsk-norsk) <
Engelsk-norsk medisinsk (1)	bile a bitter greenish-brown alkaline fluid which (Oxford Dictionary of English) <
Teknisk engelsk-norsk (1)	bile bile substantiv axle; broad axle (Teknisk norsk-engelsk)
	bile substantiv galle (Teknisk engelsk-norsk) <
	bil (subst.) (motor) car, automobile, motor, auto (Stor norsk-engelsk)
	bil bil autocar; auto; automobile; car; motorcar (Teknisk norsk-engelsk)
	bile (gall) A bitter-tasting greenish-yellow alkaline (Oxford Dictionary of Science) <
	bil... bil... automobile; automotive (Teknisk norsk-engelsk)

Klikk på en ordbok for å begrense søket

Liisa Theilgaard
[Innlog](#) [Logg ut](#)

Forbedre søket ditt:

- Søk i all tekst etter bil
- Søk etter ord som begynner med bil
- Søk etter ord som slutter med bil

Språkverktøy for engelsk:

- Temaplanşjer
- Minigrammatikk

Sist søkte ord:

b*

Figur 3: Søgeresultat.

Resultatlisten viser først 9 match på *bile*, derpå 2 på *bil*, så endnu et match på *bile* og endelig et match på *bil*... som førsteled. Som bruker forventer jeg først at få vist resultater, der matcher min søgestreng 100 %, og først derefter mindre relevante resultater. Der er en grund til, at man har tastet *bil* og ikke *bile*.

Dertil kommer, at engelske og norske resultater vises blandet mellem hinanden, eftersom der søges i begge sprog samtidigt, hvorved søgemotoren ikke nødvendigvis kan afgøre, hvilket sprog der søges på. Under Hjelp fremgår det, at søgeresultaterne vises efter relevans, så "den gir deg de beste treffene først, uavhengig av hvilken ordbok det finnes i". Sådan fungerer det også i søgemaskiner som Google, og så længe de præsenterede resultater virker fornuftige i forhold til brugerens intention med søgningen, er alt jo godt. Men hvis resultatlisten og dermed principperne bag visningen ikke svarer til ens forventninger, virker det højst forvirrende. Og det oplyses ingen steder, hvor-

dan relevansen beregnes, hvis man i øvrigt skulle være interesseret.

Det viser sig først og fremmest ved, at søgealgoritmen ikke skelner mellem de to sprog, så en bøjningsform (eller variantform) til et opslagsord i ét sprog også bruges i søgningen på det andet sprog. *Bil* er nemlig hverken variant- eller bøjningsform til et eneste af de 7 engelske matchord og burde derfor slet ikke optræde i resultatlisten. Der tages heller ikke højde for, at en variant- eller bøjningsform til ét opslagsord ikke automatisk også gælder andre homografer i samme sprog. Det ses i substantivet *bile* 'økse' i norsk, hvorved endnu 2 resultater kan fjernes. Tilbage er der 2 resultater for substantivet *bil*, 1 for førsteleddet *bil*... og endelig 1 for verbet *bile*. Disse 4 resultater i den rækkefølge svarer til mine forventninger, når jeg søger på *bil*.

Rene henvisningsartikler kunne også med fordel udelades af søgeresultatet. En søgning på fx *jamn* i engelsk giver tre match, hvoraf den første er en henvisningsartikel til *jevn* efterfulgt af to *jevn*-artikler.

Resultatlisten viser hvert match sammenfoldet på én linje med 25 match på hver side, som man så kan bladre sig frem i. Her ville det være rart, hvis man ikke kun kunne bladre til den forrige og næste side, men også til den første og den sidste side. Det ville også være dejligt, hvis man kunne hoppe fra match til match og folde ud i stedet for at skulle klikke på plus-ikonet hver gang, eller hvis man kunne folde alle artikler ud/ind på en side. Man kan heldigvis ændre indstillingen, så artiklerne i stedet vises udfoldet, når der er færre end det valgte antal match, hvilket jeg synes er en fordel, så man ikke altid skal klikke for at folde en artikel ud. Til gengæld mister man overblikket over resultatlisten.

I den udfoldede visning er alle forekomster af ens søgestreng highlightet med gult. Det kan være en fordel i lange artikler, men hvis søgestrengen optræder mange steder i artiklerne, fx hvis den er kort som i *in*, er det nærmest ikke til at læse teksten, og det bliver

ikke nemmere, hvis teksten står i kursiv, for så blændes det foregående bogstav af den gule markering.

Når der er mange match, har man mulighed for at filtrere i søgeresultatet. Man kan fx begrænse sin søgning til *bil* eller *bile* øverst, eller man kan vælge kun at få vist resultater fra en enkelt ordbog i venstre navigationsmenu. Her vises resultatet efter antal match i hver ordbog.

Man har også mulighed for at ændre sin søgning i højre navigationsmenu og vælge at søge i al tekst eller efter ord, der begynder eller slutter med søgestrengen.

Hvis der ikke er match i de ordbøger, man søger i, bliver man præsenteret for en række "mente du"-alternativer og muligheden for at foreslå et nyt ord. Og hvis der er match i en ordbog, man har deaktiveret, eller i en ordbog, man ikke har adgang til, bliver man gjort opmærksom på det.

5.3. Artikelvisning

Til en del opslagsord i engelsk, tysk, fransk, spansk og italiensk er det muligt at høre opslagsordene udtalt af en modersmålstalende. Det er absolut en god funktion, særlig for skoleelever. Derfor kan det undre, at det ikke står nogen steder. Efter en del søgen har jeg på Kunnskapsforlagets hjemmeside under appudgaverne læst mig til, at der skulle være lydfiler til ca. 50.000 engelske opslagsord, men heller ikke her nævnes kilden.

Når der er udtale til et engelsk ord, markeres det allerøverst i artiklen med et eller flere højttalerikoner, en sprogforkortelse (*br.* eller *am.*) og så en engelsk betydningsforklaring, hvis der er mere end en homograf. Det viser sig, at udtalerne ikke er fordelt på de enkelte lemmaer, men at alle gentages ved alle homografer, hvilket er forvirrende, når betydningsforklaringen ikke svarer til lemmaets betydning, og særlig irriterende, når udtalen er ens for alle lemmaer, se fx *grave* i figur 4, hvor der er fem homografforklarin-

ger, hvoraf de fire har samme udtale. Så hvis man ikke kan fordele udtalerne på de korrekte lemmaer, ville jeg foretrække en separat udtaleartikel øverst, evt. med de engelske betydningsforklaringer. For nogle af de andre sprog står der kun ordklasse/genus. Derved ville man også spare plads i stedet for at gentage dem øverst i hver artikel.

grave

Engelsk

5 treff i oppslagsord på **grave**

Også søkt på **graven** og **gra-ve** Søk kun på **grave**

grave (Stor engelsk-norsk)

(br.) (am.) (am.) hole dug in ground to receive coffin or corpse

(br.) (am.) (am.) giving cause for alarm

(br.) (am.) another term for **grave** accent

(br.) (am.) en**grave** inscription or image on surface

(br.) (am.) clean ship's bottom by burning off accretions and then tarring it

grave¹ *subst. /greɪv/*

1 grav

2 (litterært) død

EKSEMPEL • *is there life beyond the **grave**?*

UTTRYKK

dig one's own **grave (overført) **grave**** sin egen grav

from the cradle to the **grave** fra vugge til grav

have one foot in the **grave** stå med ett ben i **graven**, ha ett ben i **graven**

look as if one has risen from the **grave** se ut som man har stått opp fra **graven**

on the brink of the **grave (overført) på **gravens** rand**

silent as the **grave** stille som i **graven**

someone has just walked over my **grave eller a ghost has just walked over my **grave**** det går kaldt nedover ryggen på meg

turn in one's **grave** snu seg i **graven**

Publikasjon: [Stor engelsk-norsk](#)

[Send en kommentar til denne artikkelen.](#)

Figur 4: Artikkelvisning.

Jeg har desuden bemærket, at nogle lydfiler er klippet forkert, så den første del af lydfilen mangler, fx tysk *anzetteln* “nzetteln”, fransk *train* “ain”, spansk *tener* “ner”, italiensk *chiusa* “iusa”, og indimellem er der givet en række enslydende lydfiler til et enkelt lemma, fx syv til tysk *Reihe*. Her har jeg ikke kunnet gennemskue systematikken.

Efter udtalerne følger den egentlige ordbogsartikel. Overordnet savner jeg en større kontrast mellem skrift og den grå baggrund. En hvid baggrund er mere læsevenlig, sådan som det er valgt i navigationsmenuerne til venstre og højre samt i én ordbog, nemlig den historiske Norsk Riksmålsordbok. Til gengæld virker det meget dominerende at bruge den røde farve til strukturel markering af fx eksempel- og udtrykssektioner, især når de også er markeret med kapitæler. Betydningsbeskrivelser og ækvivalenter er næsten ikke til at få øje på.

Jeg savner også en større ensartethed i præsentationen af ordbøgerne og de enkelte oplysningstyper. Selvfølgelig er de forskellige med hensyn til indhold, opbygning og så videre, og de udenlandske forlag stiller naturligvis krav til præsentationen af deres data, men det ville gøre det nemmere at orientere sig, hvis brugen af skriftsnit, farve og opstilling var mere ensartet – i det mindste inden for samme sprog. Dette kan til en vis grad ske ved at ensrette stylesheets, men grundlæggende kræver det en bedre og mere standardiseret dataopmærkning. For hvis den er typografisk og ikke indholdsbarer, er det ikke muligt at præsentere oplysningstyper grafisk forskelligt, hvis de alle blot er opmærket som kursiv.

Når det gælder de udenlandske forlags ordbøger, mangler der i flere tilfælde indhold fra bogudgaverne. Der mangler fx en oversigt over de redaktionelle forkortelser i PONS' tyske ordbog, i Larousse og Le Robert henvises der til bøjningsmønstre (fx *haber*: “Conjug. [72]”, *être*: “conjug. 61”), som ikke findes, og i Oxford Thesaurus of English er der døde link til oversigtsartikler (fx *car*: “See lists of Cars Car Components”), som heller ikke findes.

6. Sammenfatning

De sidste ti års udvikling af Ordnett.no har tydeligvis haft størst fokus på at udbygge tjenesten med ordbøger til flere sprog, og det er lykkedes, så der i dag er mellemstore tosprogsordbøger og ensprogede fremmedsprogsordbøger til rådighed inden for de fremmedsprog, der undervises i i det norske skolesystem. Derudover er der kommet en række fagsproglige ordbøger især til engelsk.

Desværre har der ikke været så stort fokus på at komme ud af den trykte ordbogs spændetrøje, og det bærer tjenesten i høj grad præg af. I en verden, der bliver mere og mere digital, og hvor der hele tiden kommer nye platforme, bliver det derfor af vital betydning, at ordbogsdataene er opmærket i en kvalitet, så de hurtigt, nemt – og billigt – kan revideres, forædles, tilpasses og udgives. Her ligger der en stor opgave forude: Nicheindlejrede artikler skal opløses, oplysningstyper skal opmærkes, så den omløbende artikeltekst kan opdeles og struktureres, og der skal skabes en bedre integration mellem ordbog og andet indhold.

Endelig bør søgefunktionen ændres, så den giver et mere præcist resultat. Det kan til dels afhjælpes ved at opmærke faste udtryk og gøre dem søgbare på linje med opslagsord og ved at få bedre styr på, hvilke variant- og bøjningsformer der hører til hvilke lemmaer. Og grundlæggende føler jeg mig ikke overbevist om, at den nuværende søgning i begge sprog samtidig og den blandede visning af resultater er velvalgt.

Jeg ønsker Kunnskapsforlaget held og lykke med arbejdet de næste ti år!

Litteratur

Ordbøger

Fremmedordbok = Dag Gundersen (2012): *Fremmedord blå ord-bok*, 18. udgave. Oslo: Kunnskapsforlaget.

Lexin. Stockholm: Språkrådet <www.lexin.nada.kth.se/lexin>, København: Undervisningsministeriet <www.lexin.emu.dk>, Oslo: Utdanningsdirektoratet <www.lexin.udir.no> (juni 2015).

Ordnett.no. Oslo: Kunnskapsforlaget <www.ordnett.no> (juni 2015).

Store Norske Leksikon. Oslo: Foreningen SNL <www.snl.no> (juni 2015).

Tanum = Boye Wangenstein (udg.) (2015): *Tanums store rettskrivningsordbok*, 10. udgave. Oslo: Kunnskapsforlaget.

Anden litteratur

Eek, Øystein (2015): *Ordnett, forlaget og den digitale ordbokbruke- ren*. Foredrag ved 13. Konfernce om Leksikografi, København 19.-22. maj 2015.

Gundersen, Dag, Jan Engh & Ruth Vatvedt Fjeld (1995): *Håndbok i norsk – skrive regler, grammatikk og språklige råd fra a til å*. Oslo: Kunnskapsforlaget.

Ims, Ingunn Indrebø (2008): *Ordnett.no*. I: *LexicoNordica* 15, 235-238.

SimilarWeb, <www.similarweb.com> (juni 2015).

Liisa Deth Theilgaard
ph.d.-stipendiat
Nordisk Forskningsinstitut
Københavns Universitet
Njalsgade 136
DK-2300 København S
shg267@hum.ku.dk

Dette nummer af LexicoNordica har sproglige varieteter i nordiske ordbogsressurser som hovedtema. I nummeret ses nærmere på ordbøger der dækker bl.a. dialekter, slang, uformelt sprog, talesprog og ungdomssprog. Bidragene omhandler både store nationale ordbogsværker udarbejdet af professionelle leksikografer og større og mindre resurser der især findes på internettet og ofte er udarbejdet af lægfolk.

Udover de indledende tematiske bidrag indeholder bindet også et ikke-tematisk bidrag, et antal anmeldelser af leksikografiske produkter samt bidrag af mere blandet karakter.

Forslag om anmeldelse af et værk eller produkt sendes til tidsskriftets hovedredaktører eller til et af medlemmerne i redaktionskomitéen.

LexicoNordica
Udgivet af
Nordisk Forening for Leksikografi (NFL)
Trykkes med støtte fra
Nordplus Nordiske Sprog

Tidsskriftet udkommer hvert år i november
og udsendes til NFL's medlemmer.
For ikke-medlemmer er prisen NOK 250.

Tidsskriftet kan bestilles hos:
NFL/Rikke Hauge
Språkrådet
Postboks 8107 Dep
NO-0032 Oslo
Tlf. +47 95 88 38 20
E-post: rikke.hauge@sprakradet.no

- 1 · 1994 Nordiske ordbøger i et samfundsperspektiv
- 2 · 1995 Grammatik i bilingvale nordiske ordbøger
- 3 · 1996 Korpusbaseret leksikografi i Norden
- 4 · 1997 Ordbøger over små sprog i Norden
- 5 · 1998 Fagleksikografi i Norden
- 6 · 1999 Indvandrerordbøger i Norden
- 7 · 2000 Nordiske leksikografiske traditioner
- 8 · 2001 Ordbøger mellem de nordiske sprog
- 9 · 2002 Sprognormering i nordiske ordbøger
- 10 · 2003 Ordbogskritik i Norden
- 11 · 2004 Bilingval leksikografi i Norden
- 12 · 2005 Elektroniske ordbøger i Norden
- 13 · 2006 Historiske ordbøger i Norden
- 14 · 2007 Leksika og encyklopædier i Norden
- 15 · 2008 Ordbogsbrug i Norden
- 16 · 2009 Ordforbindelser i nordiske ordbøger
- 17 · 2010 Leksikografi og sprogteknologi i Norden
- 18 · 2011 Onomasiologiske ordbøger i Norden
- 19 · 2012 Betydningsbeskrivelser i nordiske ordbøger
- 20 · 2013 Leksikografi og lingvistik i Norden
- 21 · 2014 Store ordbøger i Norden
- 22 · 2015 Sproglige varieteter i nordiske ordbogsressurser